

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski list“

izhaja vsak drugi teden, in sicer v četrtek. Cena za celo leto 1 gld., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke prodajajo se v tabakarnah po 4 nvč.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Trstu, via dei Fabbri št. 7. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Iz tržaškega deželnega zbora.

Dne 19. jan. je imel tržaški deželni zbor svojo III. sejo, ki je bila v marsičem jako zanimiva. Vsprejeta je bila resolucija, da se zbor s zaupljivo gotovostjo nadja, do bo vis. c. kr. ministerstvo čim prej predložilo državnemu zboru predloge o tržaški železnici — s pristavkom posl. Combi-ja, da si želi Trst železnico Divača-Loka. — Propadel pa je — za en sam glas — predlog o zakonu, s katerim bi se mestni statut tako spremenil, da bi imela podpredsednika naslov podžupana (vice podestà) z dotičnimi pravicami. Posl. Nabergoj je opomnil, da nameravajo menda s spremenjenim naslovom tudi povišati plačo podpredsednikoma, kar pa se nikakor ne strinja s žalostnim položajem mestnih financ.

Bila je že blizu 10. ura zvečer, ko se je začela — vzlic predlogu nakaterih poslancev, da naj se seja zaključi — razprava o italijanskem vseučilišču v Trstu.

Liberalna in ž njo tudi vladna stranka sti se nadjali menda, da se bo stvar prav gladko stekla, ker niso mislili, da bi okoličanski poslanci predlogu ugovarjali. Pa takoj po prečitanem predlogu ustane posl. Nabergoj, izjavljajoč, da bodejo on in njegovi somišljeniki glasovali proti predlogu, ter našteva vzroke za to:

Najprvo dokazuje, da bi bilo italijansko vseučilišče v Trstu Italijanom samim na škodo, ker bi Italijanski mladenči, po naukih na tej univerzi dovršenih, ne bili zmožni delovati v javnih službah po drugih kronovinah avstrijskih, ker bi ne poznali razun italijanskega družih potrebnih jezikov. Na Primorskem je večina Slovanov, čez 300 000, Italijanov pa le 290 000 (sledi iz statističnih zapiskov, katere so napravili Italijani sami). V tej deželi torej bi z italijanskim jezikom samim tudi ne mogli opravljati javnih služb. Ali pa naj gredo v Italijo, kjer je že itak neznosna mizerija! (Pri tej opazki je nastal hrup na galeriji).

Ako je torej vlada že večkrat odbila prošnjo za to vseučilišče, je s tem le pokazala, da kakor dober oče za svoje otroke skrbi za avstrijske Italijane.

Potem opozori Italijane na to, kako ravnaajo oni s Slovenci, bivajočimi v Primorski, katerim v Trstu niti osnovne šole ne dovolijo; in po okolici niso hoteli ustanoviti slovenskih paralelk, dasi so po nadzornikovem sporočilu priznali njih potrebo. Kako bi mogli okoličanski slovenski poslanci glasovati za italijansko vseučilišče v Trstu, za katero bi morali prispevati tudi slovenski okoličani, ako Italijani Slovincem niti osnovne šole ne privoščijo?

Odgovarjal je posl. Raf. Luzzatto rekoč, da je

italijanska narodnost edina v Avstriji, ki nima svojega vseučilišča. (Mož pač ni daleč gledal, da ni videl poslancev slovenske narodnosti, kateri niti cele srednje šole ne privoščijo). Bobnal je tudi na kulturo italijansko, pa ni pomislil, do se še nigdo ni naučil plavati na suhem. Pustite Slovence do prostorne in globoke vode (do vseh šol), videli boste, kaki plavači se pokažejo, saj je Slovan sploh bistre glave.

Posl. Sancin očita italijanski večini, da se stavlja na narodnostno stališče in da se sklicuje na ustavno zajamčene pravice, kedar se gre za korist italijanske narodnosti; kedar pa bi veljalo ustreči pravičnim zahtevam Slovencev, zataja vsa ta načela. Ko so Slovenci, tudi stoječ na narodnostnem načelu in na ustavno zajamčenih jim pravicah, zahtevali ljudske šole, nazivali so jih hujskače, dasi so mnogokrat na svojo škodo glasovali za zahteve Italijanov, ako so se jim zdele opravčene. Tako je n. pr. on (Sancin) glasoval za italijansko paralelko v Škedenju samo zato, da bi podelili tudi otrokom slov. narodnosti slov. šole v sv. M. Magdalen, a se je varal. In ko je zahteval, da se v novoustanovljenem otroškem vrtcu v via dell' Istria ozira tudi na slovenske otroke, odgovorili so mu Italijani, da oni storè s svojim denarjem, kar hočejo. Nato izjavlja, da ne bo glasoval za ital. vseučilišče.

Na vse te razloge poslančeve pravi poročevalec, da Sancin ne glasuje za predlog samo iz maščevanja. (!?)

Predlog je bil seveda sprejet z vsemi glasovi, izvzemši okoličanske poslance. Da so zanj glasovali tudi konservativni (?) poslanci, ni čudno, saj so nekateri izmed njih že kot kandidati pri volitvah se izrekli, da bodo v narodnostnih vprašanjih vedno glasovali za Italijane.

Dne 26. januarja bila je IV. seja, v katerej se je nadaljevala razprava o načrtu glede gasilnega pravilnika. Pri § 38. oglasi se c. kr. komisar bar. Conrad, da vlada §§ 38, 39, 40 in 41, kateri določujejo povračilo stroškov za gašenje ognja od dotičnih pogorelcev, najbrže ne bo predložila v Najvišje potrjenje, ker enake določbe ima tudi postava sklenjena leta 1890, ki pa ravno zato ni bila potrjena. — Opazi, da po družih mestih avstrijskih oškodovani pogorelci ne plačujejo nikakega doneska k stroškom.

Posl. Nabergoj pravi, da je krivično in neumestno, ognjegasce v mestu, ki imajo že itak kot ognjegasci določeno plačilo na mesec, še posebej plačevati, kedar izvršujejo svojo službo.

V istem smislu govoril je posl. Sancin, ki je že v začetku debate poudarjal, da kakor po družih krajih

bi morali tudi tu delati razliko med mestom in okolico, ker druge so okolnosti pri velikih poslopih v mestu, druge pri majhnih poslopih v okolici mesta. — Odgovarjajoč potem na opazko Dr. Piccoli-ja, češ da je načelo moderne uprave nalagati plačevanje ognjegasnih stroškov pogojelecu, zanika posl. Sancin to trditev Piccoli-jevo ter navaja kot vzgled mesto Dunaj, kjer mora po deželni postavi občina nositi ognjegasne stroške. Tudi bi ne bilo ne pravično ne človekoljubno, da bi bogat meščan ravno toliko stroškov nosil za ognjegasce, kakor siromašen okoličan; zakaj prvemu rešijo ognjegasci v slučaju požara veliko premoženje, drugemu pa le neznatno.

Posl. Gorjup priporoča, naj se opuste stroški za gašenje vsaj malim kmečkim posestnikom, katerim v

slučaju požara ne ostane drugega nego iti od hiše do hiše.

Pri glasovanju odpade predlog Gorjupov, obvelja pa dodatek posl. Piccoli-ja, da naj se takim siromašnim posestnikom zaračuni le polovica stroškov.

Po tretjem branji je bil predlog sprejet; zanj je glasoval izmed okoličanskih poslancev samo Gorjup, drugi pa so, dosledni svojim govorom pri razpravi, glasovali proti.

Iz obeh tej sej, posebno pa iz III., lahko razvidimo, da liberalni Italijani, ki imajo vso moč v svojih rokah, nič ne privoščijo ubogim Slovencem v mestu in okolici, sebi pa vse. No, taka je bila od nekdanj ljubezen liberalcev, a krščanska pa taka ljubezen ni.

Sv. Oče Leo XIII.

Rimski papež in — Slovani.

Leo XIII. obrača že od prvega svojega nastopa posebno pozornost tudi na slovanski narod, ki je sicer velik po številu, ali obžalovanja in pomilovanja vreden po svojem razvoju in po svoji zgodovini! Ogromna večina Slovanov ne pripada sv. katoliški cerkvi, ampak živi v grškem razkolu in v drugih krivih verah. V tem je vsa slovanska nesreča! Rimski papeži so že večkrat klicali Slovane — zlasti mogočni narod ruski — naj se povrnejo v naročje sv. katoliške cerkve ali — tako ljubeznjivo in vstrajno se noben papež ni potegoval za katoliško cerkev v Rusiji, kakor Leo XIII.

Predno preidemo na posredovanje rimskega papeža Leona XIII. za sv. katoliško cerkev pri ruski vladi, hočemo si nekoliko ogledati stanje katoliških prebivalcev v Rusiji od cesarice Katarine II. (1762—96) do našega časa.

Odkrito moramo povedati, da čitamo malokje o takem barbarskem preganjanju katoličanov, kakor v Rusiji, in kar je še večja sramota, preganjajo Rusi svoje rodne brate: Poljce, Rusine itd.

Za vladanja Katarine II. so Rusi z raznimi sredstvi, zvijačami, silovitostmi prisilili sedem milijonov grških unijatov, t. j. teh, ki so združeni z Rimskim papežem, da prestopijo v grško razkolno cerkev! Prepovedali so katoliške obrede s kaznijo pregnanstva. Odpravili so siloma mnogo škofijskih stolic za katoličane. Nadškofijsko stolico v Kijevu dali so razkolnemu škofu. Katoliške samostane so zatrli.

Naslednik Katarine II. cesar Pavel (1796—1801) je bil boljše volje in se je začel pogajati z Rimom. Mnogo škofijskih stolic, med drugimi tudi v Kijevu, mnogo samostanov je bilo obnovljenih. Ali žal, da je le malo časa vladal. Tudi cesar Aleksander I. (1800—1825) se je kazal katoličanom prijaznega.

LISTEK.

Kako se maščuje katoliški duhovnik.

(Resnična povest.)

Že kakih pet let je, kar sem se vozil skozi gorato Tirolsko. Bil sem tedaj dijak. Debel sneg pokrival je hrib in dol. Kakor otoki gledale so izpod snega lepe gorske vasice, avstrijske Švice. Gorski orjaki lesketali so se že v ledeni obleki.

Na kolodvoru v B. vsedem se na železnega konja, ki je hudomušno in nestrpljivo pihal z menoj po gorenji Koroški. Tudi on bi bil že rad gledal v neboštrleče tirolske velikane. Kmalo smo bili čez Koroško mejo. Na postaji L se pridruži naši družbi, ki je štela samo tri osebe, mladenič, ki so ga klicali s tisto pritoklino „von“. Bil je namreč plemič. Čudni so taki ljudje. Pravijo, da imajo modro kri. Ta revež pa še modre ni imel. Bled je bil kot stena in sama kost in koža ga je bila. Videlo se mu je, da spomladi, ko drevje požene, ne bo več tlačil zemlje. Posvetno vživanje menda spodjedlo mu je mlado življenje. Sem ter tja pogledal je po nas nekako zaničljivo, misleč si: „Mi smo mi, vsak pa ni“. Seveda mu nismo hoteli kratiti tega veselja.

Na postaji Br. vstopi mlad jezuit. Zamišljen zre predse. Ne zmeni se za obližje. Naenkrat se obrne na

desno proti oknu in vpraša ondi sedečega gosposkega mladiča: „Oprostite, koliko imamo še do Francovih trdnjav?“ „Ne vem“, odreže se ta na kratko. „Dovolite, da vas vprašam, ali greste morda Vi v Inomost?“ „Ne. — Mlademu jezuitu se je videlo, da se zanima za vbolega mladeniča.“

Kmalo pa začne ta prav porogljivo pikati in zbadati mladega redovnika. Skozi okno je bilo videti množico pobožnega ljudstva, idočega iz cerkve. „Neumno ljudstvo, ki hodi po snegu tako daleč opravljat svojo molitev. Saj doma ravno tako lahko molim, kot v cerkvi, pravi gospodič.“

„Ne bom vam mnogo oporekal“, reče jezuit. Vprašam vas samo. „Doma pa vi gotovo zelo pobožno molite kaj ne? Ali pa morda ravno tako malo, kakor v cerkvi, katere od znotraj nikdar ne vidite. Sploh se pa ne gre za to, ali moremo tako dobro in zbrano moliti doma, kakor v cerkvi, ampak glavno vprašanje je, ali Bog hoče, da ga ob nedeljah in praznikih doma molimo ali v cerkvi.“

„Kaj Bog! Duhovščina je nadležna in prenapeta. Sploh sem pa jaz te misli: Vsak naj po svoje izvršuje svoje verske dolžnosti, kakor ve in zna, modruje gospodič.“

„Počasi prijatelj, skočili ste mi čez plot. Le takih skokov ne! Ako hočete res kaj dokazati, držite se za enkrat ene trditve. Potem greva še le naprej!“ zavrne ga jezuit.

Nikolaj I. (1825—55) je bil zopet hud sovražnik svojih katoliških podložnikov. Podvrgel je sv. katoliške cerkev v duhovnih rečeh na milost in nemilost vladnemu ministru. Red sv. Bazilija je popolnoma zatrl. Otroci iz mešanih zakonov morali so se vsi v razkolni veri vzgajati. Duhovnikom z latinskim obredom je bilo strogo prepovedano deliti sv. sakramente katoličanom grškega obreda, celo ob smrtni uri ne! V mnogih deželah je ukazal cesar zapreti katoliške bogoslovnice ter silil mladeniče obiskovati razkolne visoke šole v Petrogradu. Mnogim katoliškim duhovnikom vrnil je razkolne duhovnike ter silil s kaznimi ljudstvo obiskovati razkolno službo božjo. Z mnogovrstnim preganjanjem in z raznimi zvijačami posrečilo se je celo tri škofo pridobiti za razkolno cerkev. Ti škofoje so zopet z zvijačami potegnili ljudstvo in svoje duhovnike za seboj. Cesar Nikolaj predrznil se je celo obiskat papeža Gregorija XVI. Hlinil se mu je in dokazoval, kako prizanesljivo ravna ruska vlada s katoliškim ljudstvom. Ali Gregor XVI. mu je odkril vse zvijače in vse silovitosti, katere napenja ruska vlada nasproti katoličanom ter ga zarotil, da naj vsaj enkrat preneha to barbarsko preganjanje v Rusiji. Cesar je sicer obljubil in prišlo je leta 1847. res do nekega konkordata med Rusijo in Rimom. Ali ruska vlada ni bila nikoli odkritosrčna in je svoje preganjanje nadaljevala.

Ko je zasedel cesarski prestol Aleksander II. (1855—1881), se je papež Pij IX. obrnil do njegove velikodušnosti, ter ga prosil, naj bi se razmere za katoličane v Rusiji kaj zboljšale. Ali pomagalo ni nič! Vladanje carja Aleksandra II. je zalito z mučeniško kr-

vijo katoliških Slovanov v Rusiji. Vlada si je na vse načine prizadevala pripeljati katoliško ljudstvo in katoliške duhovnike v razkolno cerkev. Toda ljudstvo je skoraj povsod z mučeniško vstrajnostjo ostalo zvesto sv. katoliški veri in katoliškim duhovnikom. Celó v tistih krajih, kjer je duhovnik po najsilovitejšem pritisku odpal k razkolu je ljudstvo vendar zvesto ostalo veri svojih očetov. Piše britski generalni konzul za Poljsko, polkovnik Mansfield, v nekem pismu z leta 1874: V neki vasi mincievicskega okraja je odpal duhovnik k razkolu. Ljudstvo mu ni hotelo dovoliti več v kat. cerkev. Duhovnik pokliče ruske vojake na pomoč. Ko je ubogo ljudstvo slišalo, da se približujejo vojaki, zateklo se je k cerkvi ter jo obdalo. Vojaki pridejo ter obkrožijo ljudi. Dajo jim na izbiro: ali sprejeti razkolnega duhovnika ali pa pretrpeti vsaki odrasli mož petdeset udarcev, vsaka odrasla žena pet in dvajset, vsaki otrok obojega spola deset udarcev. Ubogo ljudstvo je odgovorilo, da rajše sprejme kazen, kakor pa razkolnega duhovnika. Neka ženska oseba, ki je bila za sveto vero posebno goreča, pretrpeti je morala sto udarcev. Ker pa ni vse nič pomagalo in je ljudstvo ostalo zvesto sv. katoliški veri, naložili so mu neznosne denarne kazni. Te kazni so sicer ubogo ljudstvo izse-sale — toda upognile ga niso.

Leta 1874. je obiskal car Aleksander II. Varšavo. Katoličani so se mu hoteli pokloniti s posebno deputacijo ali — car jo je odbil in od takrat je začelo v tem kraju kruto in surovo preganjanje katoliških rodni bratov. Kozaki so dobili celo ukaz streljati na katoličane ter požigati jim borne bajte. Uboga poljska raja!

Cerkev in šola.

Slovenski krščanski nauk v Trstu pred 100 leti.

Iz nekega slovenskega v Trstu tiskanega lističa iz leta 1775 posnamen, da so očetje jezuviti vpisovali

mnogo Slovencev iz mesta in zunaj Trsta v bratovščino krščanskega nauka. Original tega lističa se doslovno tako glasi: „N. 187.“

„Vse dobro in lepo, častiti gospod, kar pravite, jaz se držim svojega in po svoje bom služil Bogu.“

„Dovolite, kateri pa je tisti vaš način, po katerem mu služite? Menda sploh nikakšen. Kakor namreč olivkanci razumejo pod besedo: prostost vesti, da se sploh po nobeni ne ravna, prav tako je tudi z vašo izjavo. Ne, nikakor ni tako, kakor pravite! Nihče ne sme po svoje Bogu služiti, ampak tako, kakor On sam zahteva in nič drugače. Sv. katoliška vera, edino prava vera, zankazuje po povelji svojega božjega Začetnika, ki je rekel apostolom: „Pojdite in učite vse narode, in učite jih spolnovati vse, kar sem vam zapovedal, in jaz ostane pri vas vse dni do konca sveta; kdor vas posluša mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje“ — da moramo službo božjo obiskovati; to zapoved moramo torej tudi spolnovati.“

„Pa kdo pravi, da je katoliška vera edino prava, zveličalna?“ seže mladič vmes. „Po mojem mnenju so vse vere enako dobre!“

„Gospod, vi me pitate s samim praznimi trditvami. Pa počakajte, da vam vsaj eno malo razjasnim. Poglejva stvar nekoliko bolj natanko; skoraj gotovo hočete s tem reči: Če je človek le poštenjak, po tem je malo mar, ali je nevernik, ali turek ali luteran ali pa katoličan. Morda pa tiči za tem grmom še drug zajec, namreč: vse vere iznašli so ljudje in ljubi Bog se presneto malo briga za to, katere se kdo drži.“

„Pred vsem, spoštovani prijatelj, povejte mi od

kod veste, da je Bogu vse eno, kaj in kako se o njem misli? Kdo vam je dalje razodel, da so vsi razni načini bogočastja, ki se nahajajo po zemlji, njemu enako ljubi in dopadljivi?“

„Povejte mi dalje, pa od srca, ali morda iz tega sledi, da so vse vere ničeve ali da nobena ni prava? Kako — ker vas povsod obdajajo goljufivci — boste li tedaj popolnoma opustili poiskati si odkritosrčnega prijatelja in ga ne boste ločili od goljufov?“

Vsa veroizpovedanja iznašli so ljudje, kdo se bo torej menil zanje! Tako pravite. Pa kaj, ali ne pomislite, da to trdeč predbacivate celemu človeštvu: da laže!... Malikovalca, ki vpogiba koleno pred maliki; turka, ki časti svojega krivega preroka, prešinja ena skupna vera, da Bog ljudij ni samih sebi prepustil, marveč, da Bog ravno gledé vere bolj za nje skrbi, nego v vseh drugih zadevah. Cela povodenj krivover, ki so se nahajale pri Judih, Egipčanih, Druidih, Grkih, Rimljanih, Kitajcih, Mahomedanih ni premogla vdušiti te vere. Zakaj pač ne? Zato ker je ona nevtriten glas resnice, mogočen klic človeške narave, nespremenljivo izročilo celega človeškega rodu.“

„Vi pa, mladi gospod, zavrgli bi radi vse to in nasprotno dokazali! Skorej gotovo ste že dognali, — kako ne vem, — da Bog ravno tako ljubi kristjana, ki Jezusa Krista moli, kot juda, ki ga ima za nesramnega goljufa!“ Kdo vas je prepričal, da je vse eno, da so molili malikovalci mesto pravega Boga Jupitra ali Marta

„Dones ta 19 dan tega mesca febru. v leitu 1775 je Franciška Šemčevka v številu naših v Kristusu lubeznivih bratov ino sester te častitlive bratovšine s. kerstjanskiga Nauka Krajnskega v Tersti gori uzeta, in skuzi to je vsih duhovskih gnad ino odpustkov, katiri so tej bratovšine od Rimskih papežov gnadlivu in milostno dodeleni vredna postala. Zraven tega se usakatirimu na znajne da, de ta cegele po smerti se more temu častitlivimu Duhovskimu Učeniku, ali Gospudi Rektorju od te s. Bratoušine nazaj poslati, de se bode potlei od vsih Bratov inu Sester vkupej ta moliton za negovo Dušo opravila, inu te svete Maše brale, katire se tudi za žive bero. Patrona te svete Bratovšine je Mati Božja od Objeskaina, zatega volo se tisti dan zgudei derži ena peita Maša, ino Prediga, v Nedelo pak, katira pade potem s. Gudi Precesija po Meistu grede, h te je usak Brat in sestra povablen prit, inu bode posebne Odpustke zadubou, kir bode te otroke h kerstianskimu Nauka klicou in perpeleu, inu s temi G. Boga prosou za pogmiraine te S. Bratoušine katira za drugi cil inu konc ne gori postaulena, koker de bi ta človek zadosti podončen v skrivnustah te s. kat. Rimske Vire bul brumnu živu, ino soje Duši zveličaine dosejou, hatiru nam usim doseči dodeli Buh Oča, Buh Sin, Buh S. Duh. — Danu v Tersti koker zgorei. Valentin Ulle Vic. Gen. inu Congreg. Praeses m/p. — Giorgio Vrbas m/p. — P. Josephus Kozian.“ Dalje je zabeleženo, da je Franciška Šemčevka plačala od leta 1775 do 1784.

Iz tega je razvidno, da so očetje jezuiti v Trstu podučevali mladino v krščanskem nauku ne le v italijanskem jeziku nego i v slovenskem. In vendar je g. Artico v burnej seji mestnega tržaškega zbora 1. febr. 1892 trdil, da je cerkev M. U. pri jezuitih jedina cerkev v Trstu, v katerej se je vedno izključljivo v italijanskem jeziku pridigovalo. („S. Maria Maggiore è l'unica chiesa in cui si predicò sempre in italiano soltanto“).

ali Venero, stari Egipčani krokodila in Bika, ali, da se je toliko človeških žrtev Molohu darovalo? Kdo vas je preveril, da ima Bog rad, če pokleka kdo pred starim štorom, ta zopet pred kupom kamenja, drugi pred ostanki živalskih trupel?

Čudno zares, kako ste mogli priti do tega, da bi bilo čisto vse eno, ali kličejo v Carigradu iz dna srca: bog je bog in Mohamed je njegov prerok, ali pa, če imajo v Rimu in po vsem krščanskem svetu Mahomeda za prismojenca!

Ne, ne tega pa vendar ne morete verovati! Samo druge oponašate in žujimi vpijete: Vse vere so enake. Zakaj vendar naravnost ne izpovedate, da se vam ne ljubi resnice poiskati, ali da vas ona toliko briga kot lauski sneg?

Toda preobširno bi bilo vse posamezne reči navajati, ki sta jih razpravljala naša potovalca. Samo toliko naj še omenim, da mu je duhovnik sprečudno mirnostjo dokazoval, da more le ena vera biti prava in sicer mora biti ona, ki ima na sebi znak svojega božjega začetnika Jezusa Kristusa. Mirno je končal jezuit svoj precej dolg dokaz z besedami: „Cenjeni prijatelj, kaj bi vi rekli o človeku, ki bi trdil, da je ves denar dober, ne da bi ločil ponarejenega od pravega. Norec je. — A še bolj neumno bi bilo, ko bi sedaj, ko sem vam dokazal ničevost vaše trditve, še dalje trdili: vse vere so enake. Ali bi bila to brezmejna neumnost, ali pa pogubljiva brezbožnost in nebrižnost!“

V starih listinah, katerih se še nekoliko hrani v pismoshrambi stolne cerkve sv. Justa je v knjigi imenovani: Proposte Capitolari zapisano dne 4. marča 1697: „L'arcidiacono A. Dolcetti si lagna aver sentito qualmente il M. R. P. Gesuita Predicare Schiavo abbia ieri, che fu giorno di Domenica, esagerato nella pubblica predica ecc.“ Torej m. č. pater jezuit slovenski pridigar je v nedeljo v javnem govoru neko stvar pretiral. Kje je to pridigal? Pri sv. Justu gotovo ne, kajti v pričo korarjev bi se ne bil predznal kaj takega trditi. Nekdanji 00. Kapucini, ki so bili pod Štajersko provincijo, so pridigovali v slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku. L. 1775 je bilo v tržaškem samostanu 18 patrov in 6 lajkov. V cerkvi M. B. morske so pridigovali izključljivo v slovenskem jeziku. L. 1785 pa so jih vsled vladinega odloka razpodeli, in samostan prodali. Res torej, da je v prejšnjem stoletju za potrebni krščanski nauk dobro oskrbljeno bilo, toda i dandanes se naši Tržaški Slovenci ne morejo veliko pritoževati, da se zanje ne skrbi. Razen pri sv. Justu in v cerkvi M. B. (pri jezuitih) se v vseh drugih cerkvah župnih dovolj oznanje beseda božja v slovenščini; naj jo le radi v obilnem številu poslušajo.

Dobro sredstvo, slab namen.

Kakor smo čuli od moža-poštenjaka, namerava nakupiti „Lega Nazionale“ veliko število italijanskih molitvenih knjižic, katere bi delila otrokom po Istri in drugod; se razume, da v prvi vrsti otrokom slovenske in hrvatske narodnosti, da bi jih tem lažje pripeljali na svojo stran. Upamo, da se jim to sredstvo ne posreči; če tudi je molitvenik dober, slab namen pa vse pokvari. Bog razume tudi slovanske jezike ter dopadljivo poslušajo pobožno molitev nedolžne mladine, ko ga moli v maternem jeziku.

Pa vsi dokazi so le malo pomagali. Vedno bolj je kazal mladi brezbožnik svojo volčjo dlako. Le vedno glasnejši je prihajal, smešil in črnil duhovnike in cerkev. Čim več ljudi se je nabiralo v voz, tem bolj mu je rastel greben.

Z junaško močatostjo prenašal je jezuit psovke, ki so kmalo od vseh stranij letele nanj. Najhujši bil je seveda naš plemič. Ni čudo torej, da se je pri takem napenjanju tako vtudil in razunel, da je malone omedlel. Vse je vtihnulo v vozu, le sopihanje strojevo in suh kašelj gospodičev motil je nočno tihoto.

Zdajci se oglasi čuvaj: Francove trdnjave, izstopite! Nihče se ni več brigal za brezbožnega junaka, ampak smijali so se mu, videč da si vsled onemoglosti sam ne more pomagati. Padel je v nezavest. S solznim očesom zrè ga nekoliko časa jezuit. Kaj mu je storiti? Vzdigne ga ter ga nese v čakalnico. Naroči mu tečne juhe in malo močne kapljice. Ne gane se od njega, dokler se ni dovolj okrepeal. Ko odpre oči in zagleda poleg sebe jezuita, se strese. Spomni se, kako ga je ravno kar zaničeval, zve pa tudi, kako se je duhovnik proti njemu obnašal. Čut hvaležnosti do dobrotnika je zmagal mladenčca, osramoten in skesan prosí duhovnika odpusčenja za razžaljenje, in jezuit mu je rad iz srca odpustil, opominjajoč ga, naj se da bolje podučiti v verskih zadevah ter naj poskrbi brzo za svojo dušo.

Tako se je maščeval nad svojim nasprotnikom katolišk duhovnik—jezuit.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. Državni zbor prične svoje delo okolo 22. Februarja. Deželni zbori bodo zborovali še dobra dva tedna. — Dunajski demokrati so pri nekem shodu čvrsto zagovarjali koalicijo in vdrihali po Mladočehih, kar jih pa menda ne bo preveč bolelo, saj že dolgo časa znajo, kaki prijatelji so Nemci Slovanom.

V Goriškem dež. zboru je 16. t. m. poslanec Tonkli stavil interpelacijo do vis. c. k. vlade radi sestavljenja imenika porotnikov pri porotnem sodišču v Gorici. Interpelanti se pritožujejo, da se kot porotniki izključajo Slovenci, ki niso zmožni laškega jezika, a sprejmejo se Lah, dasi ne znajo slovenski; zato bi bilo primerno in pravično, da bi bili v enakem številu porotniki slovenske in laške narodnosti. — Zatem sledi poročila deželnega odbora. O prošnji občine Gradež za donesek k troškom za cesto med Marsanom in Gradežem se prestopi na dnevni red. Zbor potem pritrdi poročilo finančnega odseka o proračunu za l. 1894. grof Coroninijeve ustanove za onemogle delavce, gluhomemega, štipendijskega in Werdenberškega zaloga. — V V. seji 23. t. m. se učitelju gluhomemice g. Ant. Rudežu dovoli podpora 300 gld., da more v tisek dati poučno knjigo za gluhomeme. Potem se pritrdi poročilo finančnega odseka o proračunu raznih zalogov za l. 1894. Štirim dijakom, katerih dva obiskujeta kmetijsko veliko šolo na Dunaju, dva pa vinorejsko šolo v Klosterneuburgu, dovoli se podpora po 100 gld. vsakemu. Društvu za varstvo trtoreje na Dunaju se dovoli podpore 50 gld. in šterim učencem iste šole po 30 gld. vsakemu. — V VI. seji dne 26. jan. naznani dež. glavar, da mu je došla peticija društva „Sloge“, ki prosi podpore za slovensko obrtniško šolo v Gorici, katero bi društvo stako pomočjo ustanovilo. Peticija se po predlogu dr. Rojica izroči finančnemu odseku. — Dr. Pajer poroča o nameščenju gluhomečnih učiteljic; stalno nameščene so: Mosettig, Berlot, Mateuz in Sommariva.

Post. Verzeznassi poroča o predlogu dr. Gregorčiča (iz lansk. l.) zastran spremembe šolske postave z dne 6. maja 1870. Predlog zahteva zvišanje plače učiteljem, da bi dežela plačevala učitelje, okraj pa skrbeli za druge šolske potrebščine. Poročilo pa pravi, da iz predloga ni razvidno, kako naj se obrnejo zasebne ustanove za vzdrževanje kake šole, da bi po tem predlogu normalno šolski zakon se odtegnil svojemu namenu ter da bi bilo v smislu predloga mesto Gorica preveč obdačeno, drugi okraj pa razbremenjeni; slednjič pravi, da v predlogu ni omenjeno, kdo bi imel v prihodnje besedo pri imenovanju učiteljskega osebja. Predlog se odstopi šolskemu odseku. — Nadalje pride na vrsto odborovo poročilo o prošnji učiteljev za zboljšanje plače: dež. odbor se je v tej zadevi obrnil do vseh okrajnih šolskih svetov, ki pa so vsi proti povikšanju plač. — Pri povikšanju bi morali vsi okraj več ko 47.000 gld. na leto več plačevati samo za učitelje; zato ostane lanski predlog dež. odb., da se razvrsté učitelji po okrajih v 3 razrede ter da se zviša učiteljem 1. razr. plača za 50 gld.; tudi ta predlog se izroči šolsk. odseku. — Zdravišču v Gradežu se dovoli podpora 400 gld., društvu sv. Vincencija Pavla v Gorici 150 gld., italijanskemu konviktu izredna podpora 500

gld., učencu A. Bregantu in A. Benčini po 100 gld. podpore. —

V Istverskem dež. zboru je poslanec Spinčič v svojem in svojih somišljenikov imenu stavil nujni predlog, naj se govori, predlogi in vprašanja izrečena oziroma napisana v hrvatskem in slovenskem jeziku zabilježujejo v stenografska poročila in zapisnike sej te zbornice, in naj se pozove c. k. vlada, naj se da zastopati po nepristranski osebi. Ko je Spinčič ravno končal z branjem predloga, vzel mu je predsednik besedo, na kar so hrvatski in slovenski poslanci zapustili dvorano.

V Koroškem deželnem zboru je poslanec Einspieler ugovarjal nameščenju protestantskih diakonov, ki so se poklicale kot postrežnice v Celovske bolnišnice iz Berolina (!) in v dolgem govoru pobijal to nesmisel in predlagal, naj se v bolnišnici namestijo usmiljene sestre. Predlog se je izročil finančnemu odseku. — Poslanec Steinwender je položil svoj deželno-zborski mandat.

Ogersko. Katoliški shod v Budimpešti se je vršil izvenredno sijajno. Pričujočih je bilo 16.000 udeležencev, in 475 občin je z 120.000 podpisi izreklo, da se vjemajo s sklepi katoliškega shoda. Sv. Oče papež in Nj. Vel. cesar sta brzojavno pozdravila zbrane katoličane. Shod je vsprejel dve resoluciji o avtonomiji cerkveni in o vladnih cerkveno političnih predlogih. Vtis je tako velikansk, da je več državnih poslancev izstopilo iz liberalne stranke, med njimi tudi bivši min. predsednik Szapary, ker ne morejo več podpirati vladnih cerkveno-politiških predlogov. Liberalci zdaj nameravajo po raznih mestih shode v katerih bi protestovali proti katoliškemu shodu. K tem shodom naj se povabijo poleg katoličanov tudi židje in kalvinci.

Ynanje dežele.

Serbija. Ako bi knjiga „Tisoč in ena noč“ ne bila že zaključena, mogla bi se dodati iz srbske naj-novejše zgodovine še 1002. noč. Bivši kralj Milan izspoznal je v svojem času, da je na kraju s svojo „kunštjo“ odpovedal se je in vladarstvo izročil regentu Ristić in tovaršem v imenu maloletnega kralja Aleksandra. Lani se je domislil kralj Aleksander, da bi vladal lahko sam in je regente in ministre odstavil, skupčina je ministre Avakumović in tovarše stavila na zatožno klop. Letos pa spozna kralj, da si ne zna več pomagati v splošnji zmešnjavi, zato nazaj pokliče svojega očeta Milana, odpusti ministerstvo in ponudi je Avakumoviću, ki ga se vé ne more sprejeti, ker je bil še na zatožni klopi. Novo ministerstvo zloži Simić, kralj Aleksander pa pomilosti zatožene ministre Avakumović. — Dne 29. pr. m. demonstrirali so delavci pred kraljevskim konakom. Kričali so „Živela ustava! Položaj je od dne do dne resnobnejši in nevarnejši. Radikalna stranka se oboruje, kakor da bi namerjala prestopiti v odkrito bojevanje. Se vé da bi bil domači boj osodepoln za Srbijo. — Istega dne je vsprejel kralj vse obtožene bivše ministre Avakumovićeva ministerstva, kateri so prišli zahvaliti se na pomiločenju. V imenu svojih drugov je govoril Ribarac. — Ministerski predsenik Simić je obiskal vse v Belemgradu navzoče inozemske odposlance. — General Grujić je odložil svojo čast kot kancelar Takovega reda; vsprejel jo je general Lešnjanić.

DOPISI.

Iz tržaške okolice, Družba sv. Mohorja. Gospod urednik! dovolite da v Vašem cenjenem listu izpregovorim par besed o družbi sv. Mohorja in da glede te izrazim nekatere želje; če tudi so bile že večkrat po listih izražene, vendar ne bo škodilo, ako jih ponavljam posebno sedaj, ko se bliža čas za nabiranje udov.

Častiti udje družbe sv. Mohorja naj nikar ne mislijo, da ko so oddali goldinar, so celo svojo dolžnost izpolnili. Ako blagovolijo pogledati na sprejemno podobico od zadej, lahko berejo, da razun že omenjene imajo še spolniti dvoje drugih dolžnosti. In sicer prva dolžnost, katero jim nalaga družba, je molitev. Res je da ta molitev ni zapovedana; vendar, kdo ne bi molil, kdo ne bi prosil Boga, naj nam blagoslovi in ohrani vedno to koristno družbo! Lahko z vso zaveštjo rečemo, da naša družba je bila in je še zmiraj za nas Slovence pravi angelj varuh. Kdo ve, koliko slabih in pogubnih knjig bi krožilo po slovenskih hišah, ako ne bi bilo te družbe? Ali družba sv. Mohorja ne trpi konkurence. Če pa je slovensko občinstvo še ohranilo dober, nepokvarjen okus za lepo berilo, je to zasluga družbe sv. Mohorja.

Zatorej ne pozabimo nikdar moliti za ohranitev in razširjanje Mohorjeve družbe.

Druga dolžnost, katero nalagajo družbina pravila, zadeva le slovenske duhovnike. Mislim da ni nobenega duhovnika, kateri ne bi zadostil tej svoji dolžnosti z občutki srčne hvaležnosti do Božje previdnosti.

Tretja dolžnost, katera veže vse ude, se glasi: „Družnik plačuje 1 gld. na leto in priporoča to družbo“.

Prvih besed tega stavka se vsi zavedajo, ker vsak Slovenec ve, da, ako hoče prejemati družbine knjige — mora plačati en goldinar. Ali zadnjih besed „In priporoča to družbo“ nekateri č. družniki ne uvažujejo.

Mislijo namreč, da dolžnost priporočati družbo zadeva le č. g. poverjenike in posebno duhovnike.

O, ne, družbo morajo priporočati vsi udje. Vsi morajo skrbeti za to, da se družba zmiraj bolj širi mej ljudstvom. Seveda ako hočejo se vspehom priporočevati morajo sami lep vzgled dajati in ostati stanovitni. Vsak pa naj dela po svojih močeh: vsak v svojem krogu, mej svojimi sorodniki, prijatelji in znanci; s prigovarjanjem in posojevanjem dotedaj izišlih knjig itd. Pomislite, koliko lepih in koristnih naukov za življenje, koliko vedrila, koliko veselih ur prinaša pošteno berilo knjig družbe sv. Mohorja! In če sami sebi privoščimo takega vedrila, ali ne zahteva prava ljubezen, da ga privoščimo tudi drugim?

Še nekaj. Vsi vemo, kako je mladina potrebna vedrila in kako zmiraj hrepeni po razveseljevanju. Vemo tudi, kako nevarno je, da mladina ne zabrede v škodljivo in nepošteno razveseljevanje, ako jej ne oskrbimo poštenega vedrila. Mislim pa, da ni bolj blažilnega vedrila za mladino memo onega, katero prinaša lepa, pravno pisana knjiga. Zatorej naj stariši in drugi odgojitelji nikakor ne odrekajo odraščnim otrokom lepega berila! Drugače se bode zgodilo, da bodo otroci s časoma začeli iskati vedrila v igri, na plesih, v popivanju, v ponočevanju itd. In kdo ve, morda nesreča otrok bo zakriviljena od onega borega goldinarja, katerega niso marali dati stariši za družbo sv. Mohorja, da bi naročili knjig za svoje otroke!

Priporočamo pa starišem, da naj vpisujejo v družbo ne sebe, ampak le svoje otroke, ako znajo le količkaj čitati. Tako bodo otroci z večjim veseljem čitati knjige in jih varovali, kakor bi bile njihove.

Obračamo se tudi k bolj premožnim rodoljubom, naj se spominjajo tudi te družbe ob raznih priložnostih; zatorej naj naročujejo po več iztisov, katere bodo potem razdelili vbozim a ukaželjnim otrokom in družinam. Najbolje pa je, da prepuščajo to na voljo katehetu ali učitelju; naj oni razdelijo knjige mej pridnejše in ob enem vbožnejše učence.

Da bi vedeli, koliko je že doraslih otrok, ki bi radi kaj brali, pa nimajo je doma druge knjige, razun stokrat prečitane in premletega šolskega berila! Torej!

Z Gorenje Trebuše, 23. jan. 1894. Lani smo v naši občini brali 7 „Primorskih listov“; letos jih je nekaj več. Število naročnikov se je gotovo tudi drugod povišalo. Le prinašajte nam kratkih, lehkoumevnih novic o takih rečeh, ki so nam pri srcu, da bodo tudi ubožnejši radi dali goldinarček.

Kaj je nam pri srcu? Vera naših očetov, katoliška, jezik naših mater, slovenski, dežela, kjer je nam tekla zibel, skupna domovina naša, katero vladajo naš presvitli, ljubljani cesar.

Pri srcu nam je tudi naše malo gospodarstvo in gospodinjstvo, tudi županstvo naše. Za to prosimo tudi veliko drobnih gospodarskih, gospodinskih nauk, posebno pa ne zabite razlagat nam novejših in potrebnih državne postave in deželne, kakor ste bili že začeli.*)

Sedaj pa naj izvejo tudi druge občine, o katerih smo marsikaj podučnega čitali, kaj naših novic. Pa kaj bo novega v tem oddaljenem, skritem, goratem kraju?

Slavna c. kr. vlada dovolila nam je imeti lastni nabiralnik pisem in nam plačuje obhodnika, ki trikrat na teden hodi v dve uri oddaljeni Čepovan. Kdo nam je pripomogel do tega? Gospoda državna poslanca: visokorodni grof Franc Coronini in prečast. dr. A. Gregorčič. Hvala jima!

Sezidali smo pet minut od cerkve stanovanje cerkveniku. Poprej smo ga imeli 8 let pol ure daleč od cerkve, na drugi strani potoka Trebuše. Občina je dala robote in večidel lesa, cerkveno oskrbnitvo pa denar in — skrb.

Hiša je v grdem, strmem bregu, ker ni bilo mogoče dobiti na lepšem prostora za njo. Tako so zidali v starih časih gradove! Iz doline gor se vidi pod streho hiše, o katerej bi mislil, da mora slezti v prepad. Pa v tej strmini smo srečo imeli od Boga, da smo celó vodo našli, katero ima cerkvenik sedaj kar pod streho, v hramu, za družino in živino.

*) Lepo prosimo gospode na deželi, ki žive med našim kmečkim ljudstvom ter poznajo gotovo bolj, nego mi mej mestnim zidovjem zabiti, njegove razmere in potrebe, naj blagovolijo dopošiljati kaj taci narodno-gospodarskih in splošno za naše kmete podučljivih spisov. Urednik „Prim. L.“ ima dovolj posla z listom in v svojem stanovskem poklicu, ter mu ne preostaja časa prebirati narodno-gospodarske spise po knjigah in časopisih; pa ako bi tudi imel časa za to delo, treba pomisliti, da taki spisi morajo biti praktični, pripravljeni za posamezne kraje, ne pa splošni, kakor se večinoma nahajajo po dotičnih knjigah; po našem menenju ni vse za vsak kraj; zato pa je naša želja in prošnja, naj bi pisanja večji možje na deželi dopošiljali nam take spise. Priporočimo se posebno gospodu, ki nam je lani tako pogostoma dopisoval o taci rečeh, pa tudi gospodu dopisniku gorenjega dopisa, ker vemo, da ima spretno pero. (Op. ured.).

Ker so se nekateri bali, da v takem strahovitem kraju cerkvenik ne bo imel od česa živeti, dali smo mu več služeb. Je tudi poštar, obč. tajnik in mogoče še mrliški oglednik. Tako ne bo treba ubogi občini cerkveniku plače višati.

Tudi naše županstvo je prepovedalo kolednikom okoli ciganit. Pa kdo jih bo nadzoroval, ker so tri ure na dolgem same raztresene hiše, po gričih in dolih? — V eni hiši so umrli začetkom leta vsi 4 otroci za davico. Hripa nas še tlači.

„Primorec“ se tudi tu pri nas pomika za „Primorskim listom“, kakor na Kranjskim „Rodoljub“ za „Domoljubom“. Poklicani krščanski učeniki ljudstva svetujejo, naj bere „Primorski list“, drugod „Domoljub“; nekateri pa razumnost kmetovalcev tako malo cenijo, da mislijo oslepiti jih, če le nekoliko podobna imena svojim listom dajo.

Pa dobro vemo, da „Rodoljub“ ni brat, ampak nasprotnik „Domoljubov“, čeravno nosi podobno ime.

Tako tudi „Primorec“ ni „Primorski list“.

„Primorski list“ je odkritosrčno katolišk; „Primorec“ pa ni ne mrzel, ne gorak.

Bilje. V nedeljo 21. januarja je bilo v tukajšni cerkvi slovesno blagoslovljenje kipov sv. Cirila in Metodija, o katerih je „Primorski List“ že pisal. Zahvaliti moramo, da se je slovesnost tako sijajno vršila, najprej preč. g. dekanu Hvalici, ki je blagoslovljenje prevzel, pa tudi občini, ki je skrbela, da je bila tisti dan prava ljudska veselica. Želimo, da bi ljudstvo slovensko čuvalo in branilo kot drag biser v svojim srcu sv. rimsko-katoliško vero, katero sta sv. Ciril in Metodij med nami razširjala in da bi zvesto po njej živelo.

Iz Doline. Pri konstituiranju novoizvoljenega odbora okrajne kmetijske družbe v Dolini dne 16. jan. t. l., izvoljen je predsednikom g. Josip Kompare, dekan v Ospu; podpredsednikom g. Ivan Slavec, župan v Dolini; tajnikom g. Ivan Sancin, poštar v Dolini in blagajnikom g. Josip Stržinar, kapelan v Klancu. Blagajniku dodalo se je pomožnega blagajnika (za breg) g. Ivana Sancina, poštarja v Dolini.

Želeti je, da bi novi odbor res odgovarjal svoji dolžnosti ter imel obilo uspeha v svojem delovanju v blagor našega društva, oziroma cele naše občine.

Člen kmetijske družbe.

Novice iz raznih krajev.

Za družbo sv. Cirila in Metoda je daroval g. M. Ščuka iz Movraža 1 krono.

„Primorski list“ se tiska sedaj iz raznih razlogov v tiskarni Dolenčevi; prodaja se pa po 4 novč. v Trstu razun na trgu sv. Lucije pri cerkvi sv. Antona star. in nasproti glavne pošte v ul. della Caserma tudi še pri sv. Jakobu v ul. del Rivo št. 30 in v ul. Ghega pri g. Počkaju.

Iz Trsta. — Dne 20. pr. m. je prišel v Trst trgov. minister Wurmbrand; 21. je sprejel razne deputacije. Mestni župan mu je priporočal javna skladišča v novem pristanišču. Isterski dež. glavar Campitelli mu je priporočil zgradnjo nove železnice Trst-Rovinj; potem so prišle na vrsto druge prošnje. — Minister si je ogledal tudi uradnice pomorske vlade in pristaniškega kapitanata, novo pošto in brzojavno palačo, Lloydovo skladišče in drugo. Ko se je povrnil na Dunaj, poročajo časopisi, da je takoj govoril z min. Plenerjem, ter se smrejo Tržačani nadejati najboljšega, ker je Plener posebno zauzet za Trst! — V škednjo je pri nekež veselici padla svetilka na tla ter se užgal razlit petrol, kar je napravilo splošno zmešnjavo; vendar nesreče ni bilo. Tako se nam poroča. — Blizu skladišča za smodnik pri Katinari je nekdo po noči mimogredé zažgal menda več žveplenk, kar je napotilo vojaka na straži, da je streljal. Neznanec je pobegnil. Nekateri mislijo, da so biti kontrabantarji. — V deželni šolski svet za Istro so imenovani na 6 let p. n. gg. Križman kanonik v Trstu; Babuder, gimn. ravnatelj v Kopru, Svida, gimn. ravnatelj v Pulju in Markelj, ravnatelj magistr. zavoda v Kopru. — Na Opčini so se fantje stegli ter je bil nek I. Vremec težko ranjen, da so ga morali prenesti v bolnišnico. Mladenci, bodite pametni ter z lepa poravnajte se med seboj. Zavoljo žensk pa res ni vredno, da bi se topli! — Nagle smrti je umrl v Trebičah mož, ko se je vračal domov z butaro nakradenih drv. — Mrtvo so našlo nedavno na stari cesti proti Opčinam novorojeno dete, katero je nečloveška mati,

kakor se poroča, zadušila. Brezvestnica, neka Iv. Volk iz Štorij, je že v pesteh pravice. — Koncert „češčega kvarteta“ v gledišču „Armonia“ je bil baje slabo obiskan. Menda ni po ukusu Tržačanov klasična glasba. — Plesa del. podpor. društva se je udeležilo približno 2000 oseb.

V Ricmanjih se je vstanovilo pevsko in bralno društvo, kojemu je izvoljen predsednik tamošnji kapelan č. g. I. Velharticky. Novemu društvu želimo veliko uspeha, da bi udje pridno gojili cerkveno in sploh posušeno slovensko petje ter si z branjem ne samo kratili čas, ampak tudi bistrili um in blažili srce.

Na Vatovljah so dobili pošto zvezo z Divačo trikrat na teden. K temu poštnemu okraju priklopili ste se tudi vasi Kozjane in Ostrova v političnem okraju Voloska.

Iz Vatovalj se nam poroča. Dne 28. pr. m. je umrl nagloma za mrtvoudom č. g. Alojzij Mahorič, kapelan na Barki v 50 l. svoje dobe. — Na Tatrah, župnije Hrušica, je 27. pr. m. umrl ondotni učitelj g. Ivan Sluga za pljučnico. Bil je blag tovariš in vesten učitelj. — Naj v miru počivata! —

Obiskovanje srednjih šol na Primorskem. Na petih gimnazijah v Gorici, Trstu in v Istriji se šola 1615; na štirih realkah 1263; skupaj 2878 dijakov in 352 gimnazijcev več nego realcev.

V Korminu so zaprli 18letnega mladeniča, ker je pisal prijatelju nedostojno o presvitem cesarju. Nedavno so ga izpustili, ker baje ni možno postopati kazensko proti njemu.

Iz Gorice. Volitve v kupčijsko zbornico v Gorici niso prinesle nič novega, t. j. zmagali so Italijani v vseh treh razredih. Menimo pa vendar, da ako se v prihodnje Slovenci nekoliko zganejo, vtegnejo zmagati v III. razredu. Toda mnogo je kupcev, ki nočejo biti volilci. Skušnje nabrane pri tej volitvi naj hranijo Slovenci za prihodnjo volitev.

V deželnem šolskem svetu za pokneženo grofijo goriško-gradiščansko sedeli bodo naslednjih šest let sledeči gospodje: Msgr. Andrej Jordan, stolni

prošt; msgr. Andrej Marušič, profesor verouka na gimnaziji; dr. Henrik Gross, ravnatelj gimnazijski; dr. Egidij Schreiber, ravnatelj goriške realke.

Utopljenca so našli 24. t. m. pod gradiščansko kaznilnico. Po zunanosti kazal je biti kacihi 28 let star, hribovsko oblečen. Ni nam znano, ali se je ponesrečil, ali je sam skočil v Sočo. V vsakem slučaju je žalostno dovolj.

G. Ivan Gosar, akademični slikar v Gorici, se je preselil na Travniki št. 13, I.

† Fran Žepič, vodja slovenskega oddelka kmetijske šole v Gorici, je umrl po dolgi bolezni v 54. l. starosti. N. v m. p.!

Potovanje v Rim. H sklepu 50 letnice Leona XIII. 18. februarja t. l. ponuja se lepa priložnost romati v Rim. Vlak odide iz Kormina 15. februarja ob 10¹/₂ zjutraj in stane do Rima in nazaj (velja za 30 dni) v I. razredu 89 lir 60 ct. (t. j. ok. 45 gld.), v II. razredu 50 lir 50 ct. (okolu 25 gld.), v III. razredu samo 28 lir 80 ct. (t. j. okolu 15 gld.). Sprejem pri Sv. Očetu bode mej 16—19 februarjem; dne 18. februarja pa bodejo Sv. Oče maševali v veliki baziliki (cerkvi) Sv. Petra. Kdor ima denarja in časa, naj se pridruži in naj moli tudi za nas. Vozovnice naroča preč. g. dr. Alojzij Faiddutti via Barzellini štev. 20 v Gorici.

Darila za slovensko Alojzijevešče od p. n. g.: Hvalica Anton dekan 50 gld., dr. Gregorčič Ant. 50 gld., Marušič And. kanonik 10 gld., Pavišič A. kanonik itd. 10 gld., dr. Sedej fr. c. k. dvorni kaplan 10 gld., Strelkelj Edoard kaplan 8 gl., Peternel Juri dekan 5 gld., Jekše And. dekan v pokoju 5 gld., Mesar vikar na Livku 5 gld., Jarec Ivan vikar 5 gld., Dugulin Janez 5 gld., Kranjec župnik 3 gld., Gregorčič Sim. vikar 3 gld., Vuga vikar na Kamnem 2 gld., Neimenovani 2 gld., Kalin Josef vikar 1 gld., Leben Ivan kaplan 1 gld., Lapanje gemeter 1 gld., v Solkanu poleg bire v blagu še gld. 13.55.

Duhovske sprememe v Gorici č. g. Rutar Tomaž iz Deskel za vikarija v Šempolaj; č. g. Červ Franc vikar na Grahovo; č. g. Bevk Blaž za duh. pomoč. k. Sv. Luciji na Mostu.

Tatvina. V Pevmi nad Gorico vlomili so predrzni tatovi v hišo Angelja Mikuluša in odnesli blaga v vrednosti 50 gld. Menda jih niso še zasačili. Ako odidejo posvetni pravici; božji ne bodo.

Župnikom v Ronkah je imenovan č. g. Franc Banden. Vikarjem v goriški stolnej cerkvi č. g. Andrej Pavlica, do sedaj vikarijski upravitelj v Biljah.

O solkanskem napadu vlada sedaj nagrobna tišina. Lahi, kateri so kakor za stavo, črnili in obrekovali Solkance kot divje zavratne napadovalce, so obrabili jezike. Črnili in papirja tudi nimajo, da bi svojim naloganim čitateljem povedali, da najstrožja preiskava ni zamogla stakniti zločincev v Solkanu. Ker bi tedaj krivdo morali zavaliti na vinjene Goričane, Lahe, previdno molče in nedolžni Solkanci — Slovenci veljajo še vedno pred svetom za zavratne napadovalce. Se bodo-li nedolžnim Solkancem, Slovincem kedaj zjasnila vremena? Bodo-li vrnilo roparji čast in poštenje nedolžnim Solkancem? Sovraštvo do Slovencev brani jim ponižati se. A zapomnili naj bi si, da zato, kar kot narod zagreše proti nam, bodo kot narod tu na zemlji pokoro delali.

Novi društvi. V Oseku se snuje „bralno društvo“.

Imenovali je bodo „Slovan“. Oglasilo se je že nad 30 udov, v St. Petru pa „bralno“ in „pevsko društvo“.

Razpisan je konkurz za župnijo v Koprivi do 24. svečana in konkurz za zdravnika v Ogleju z letno plačo 1600 gld.

Državna podpora. Ministerstvo za uk in bogočastje je sklenilo podeliti izvanredno državno podporo državnemu muzeju v Ogleju. Profesorja Majonico je odvezalo od dolžnosti poučevanja za tekoče leto, da se ves zamore posvetiti vravnavi omenjenega muzeja.

Smrt radi opeklin. V Podšabotinu je preminula 5letna deklica vsled opeklin. Mati je pustila deklico samo doma pri ognju, vname se jej oblačilce in ko se mati vrne, je ni mogla več rešiti grozovitej smrti.

Stariši! ne puščajte samih otrok pri ognju.

Umrl je v Gorici po kratkejši bolezni 17. jan. g. Jožef Grusovin, apostolski protonotar in prelat sv. Sedeža, več ko 40 let spovednik čč. mm. Uršulink, v 88. letu svoje starosti. Pokopali so ga na sv. Gori. Zapuštiti je lepo premoženje večinoma v blage namene. Večna luč mu sveti!

Stoletnica. Letos je tristolet, kar je zagledal beli dan prvi katoliški časopis; izdal ga je l. 1594. sv. Francišek Saleški z namenom, da bi s pomočjo lista tem izdatnejše deloval za spreobrnjenje tedanjih krivovercev, Kalvincev. Ta svetnik in učenjak je že tedaj spoznal, kako dobro in izdatno sredstvo je katoliško časopisje, da se po njem utirja in širi prava vera. Mar dandanes to sredstvo ni več potrebno in dobro? Soditi po mislih nasprotnikov kat. duhovščine, ne; zakaj ti bi hoteli, da naj duhovnik mirno deluje med cerkvenimi zidovi in tudi tam le v gotovih mejah, katere bi ma oni postavili; v javnosti pa naj bo le tiho, ker tu da ni njegov delokrog. Dobro, da se kat. duhovščina zaveda svojih svetih dolžnosti, danih jej od božjega Ustanovitelja sv. Cerkve, da naj gre po vsem svetu in uči vse narode ne samo v cerkvah, ampak tudi v javnosti, ne samo z ustno besedo, ampak tudi s pisano.

Listnica uredništva in upravnistva.

Gosp. I. F. pri sv. L. Kolikor mogoče, bomo storili; priznamo, da so nasveti dobri, a vsem ni mogoče vstreti. — Gosp. R. v S. Razprave o socialnem vprašanju morajo biti temeljiteje pisane; berite primerne spise v „Correspondenz-Blatt“ in knjige, tičeče se tega vprašanja. — Nekaterim gg. naročnikom povemo, da je cena „Prim. L.“ za vse leto 1 gld., ne pa 80 nvč. — Gosp. V. v. G. naročnino sprejeli. — P. n. gg. dopisovalce prosimo potrpljenja; tej št. nismo mogli dodati priloge, ker so nam dopisi došli prekasno. — O ne p. n. gg., kojim smo poslali list na ogled, pa nam ga niso vrnili, uljudno prosimo, da nam ali list t. a. koj vrnejo ali pa vsaj po dopisnici javijo, da ostanejo naročniki.

COSMITZ IVAN, rezbar in pozlatar v TRSTU, via Madonna del Mare štev. 6.

se priporoča sl. cerkvenim upravnistvom za vsakovrstna lesena dela v cerkvah n. pr. oltarje, božje grobe, svečnike, svete podobe (sohe) posode, klopi itd. Vsako delo se izvrši po naročilu in po pravilih umetnosti.

I. Kopač Solkanska cesta, št. 9. v Gorici, priporoča sveče iz pravilnega čebelnega voska, katere izdeluje in prodaja po 2 gold. 45 novč. kilo. — Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odzeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 gld. nagrade. — Priporoča se čč. dudovščini in č. cerkv. oskrbnistvom!